

Samenvatting

Het college beslist om het geschil met de Vlaamse regering over de afwikkeling van het tramdossier conform de Kaderovereenkomst te agenderen voor de Bestuurlijke Werkgroep van 15 september 2023; dit als opmaat naar het vervolgproces tenzij er alsnog een bevredigend voorstel komt van Vlaamse zijde rondom deze afwikkeling. Het geschil vloeit voort uit het eenzijdig stopzetten van het tramdossier welk besluit wordt gekwalificeerd als contractbreuk wat leidt tot aansprakelijkheid. Eerste signalen van Vlaamse zijde hoe het dossier afgesloten zou kunnen worden staan ver af van gerechtvaardigde verwachtingen van Nederlandse zijde daaromtrent. Ook wordt van Vlaamse zijde de rechtsgrond voor schadeloosstelling betwist.

De raad is over dit proces geïnformeerd met de raadsinformatiebrief van 10 juli 2023.

Beslispunten

1. Instemmen met de agendering van het geschil tussen de Vlaamse regering en de Nederlandse trampartners over de afsluiting van het tramdossier voor de Bestuurlijke Werkgroep van 15 september 2023 als opmaat naar het vervolgproces.
2. Op grond van artikel 87 van de Gemeentewet juncto artikel 5.1, lid 2, sub 2, onder a en b van de Wet open overheid geheimhouding op te leggen op V_Bijlage 1 geheim, V_Bijlage 2 geheim en V_Bijlage 4 geheim.
3. De geheimhouding op te leggen vanaf heden totdat het tramdossier is afgesloten.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 5 september 2023:

Conform.

1. Aanleiding

Er is een geschil met de Vlaamse zijde, althans het Vlaams Gewest in het tramdossier vertegenwoordigd door Vlaams minister Peeters van Mobiliteit en Openbare Werken.

Dit geschil vloeit voort uit het eenzijdig genomen besluit van de Vlaamse regering om te stoppen met het tramdossier. Met dit besluit is naar het oordeel van de Nederlandse partijen (provincie en gemeente) contractbreuk gepleegd wat leidt tot aansprakelijkheid.

Vanaf medio 2022 wordt gepoogd om tot afsluiting van het tramdossier te komen: via medewerking aan het door Vlaanderen aangevraagde boekenonderzoek, mails, brieven, het verhogen van de druk om te komen met een bevredigend voorstel van Vlaamse zijde, bestuurlijk overleg et cetera.

Uiteindelijk lagen er in maart 2023 eerste signalen van Vlaamse zijde rondom de afsluiting van het tramdossier die ver af staan van de gerechtvaardigde verwachtingen vanuit Nederland daarover.

Vervolgens werd door de advocaat die Vlaanderen vertegenwoordigt de rechtsgrond betwist voor het betalen van enige schadeloosstelling. Er is tot op heden geen zicht op een voor de Nederlandse partijen bevredigend voorstel.

Daarmee is er kortom sprake van een geschil en ingevolge artikel 12 van de Kaderovereenkomst moeten geschillen zoveel mogelijk in der minne worden opgelost en eerst worden voorgelegd aan de Bestuurlijke Werkgroep alvorens een geschil eventueel wordt voorgelegd aan de bevoegde rechter i.c. de rechtbank in Maastricht.

“Uitsluitend de rechtbank in Maastricht is bevoegd (in eerste aanleg) te oordelen over geschillen aangaande of verband houdende met deze overeenkomst”.

Voorliggend collegevoorstel (gelijktijdige behandeling van deze nota is ook voorzien bij GS Limburg) voorziet derhalve in de agendering van het geschil voor de Bestuurlijke Werkgroep van 15 september 2023. Daar wordt opnieuw de gelegenheid geboden aan minister Peeters om met een bevredigend voorstel te komen. De resultaten van de Bestuurlijke Werkgroep zullen worden betrokken in onze afwegingen rondom het vervolgproces.

In die zin vormt de agendering van het geschil voor de bestuurlijke Werkgroep de opmaat naar het vervolgproces. Ook daarom wordt deze eerste stap van dit proces via deze nota aan u voorgelegd. Het vervolgproces wordt alvast op hoofdlijnen geschetst. Ook ten behoeve van onze contractpartner, de provincie waar we samen mee optrekken.

2. Context

Na jarenlange voorbereidingen en het overwinnen van menig probleem stonden we vlak voor de gunning van de aankoop van het trammaterieel (door Vlaanderen) en de realisatie van de tramspoorweginfrastructuur inclusief de aanpassingen rondom de diverse tramhaltes bij het

tramproject Maastricht-Hasselt (door Vlaanderen op Vlaams grondgebied en door de Nederlandse partijen op Maastrichts grondgebied). Vanwege het aantreden van nieuwe bestuurders aan Nederlandse zijde is hierna kort de voorgeschiedenis geschetst.

Tracé-aanpassing Hasselt

Na het overwinnen van de problemen in Nederland waarvoor destijds in 2015 vanuit de Nederlandse partijen een schadeloosstelling werd afgesproken met de Vlaamse regering ontstonden er enkele jaren later problemen aan Vlaamse zijde naar aanleiding van een door de Vlaamse regering gewenste forse tracé-aanpassing in Hasselt (overigens lopende de aanbestedingsprocedure voor het infrawerk). Deze aanpassing voorzag in een tracé door het centrum in plaats van langs het centrum. Voor dit soort grote aanpassingen (door de Nederlandse partijen gekwalificeerd als zijnde scope-aanpassingen) is goedkeuring nodig van alle trampartners.

De Nederlandse partijen kondigden aan bedenkingen te hebben tegen de voorgestelde scope-aanpassing omdat deze tijdens de lopende aanbesteding dus (te) laat in het proces werd voorgesteld, de onderhandelingen met het consortium-de bouwers stonden op stapel, er werden bovendien inhoudelijke problemen verwacht bij het nieuwe tracé op inhoud en proces, vertraging, hogere kosten et cetera.

Ook de andere Vlaamse partner, Vervoermaatschappij De Lijn voorzag problemen bij deze aanpassing.

De minister zegde een strak gestuurd proces toe. Vervolgens nam zij de stelling in dat deze aanpassing niet als een scope-aanpassing wordt gezien en dat er dus ook geen goedkeuring nodig is. Over de vraag is dit wel of geen scope-aanpassing zijn partijen niet tot overeenstemming kunnen komen.

Vrijwaring voor negatieve gevolgen tracé-wijziging

De Kaderovereenkomst zegt dat als partijen worden gevrijwaard voor negatieve gevolgen van een scope-aanpassing zij daar welwillend naar kijken.

Vervoermaatschappij De Lijn kreeg een toezegging over deze vrijwaring van de Vlaamse regering. Van Nederlandse zijde werden de aangekondigde negatieve gevolgen in beeld gebracht en vertaald naar een voorschotnota van € 2.947.680,- die aan minister Peeters werd gestuurd. Daarmee werd de discussie of hier nu wel of niet sprake is van een scope-aanpassing (dus of er wel of geen goedkeuring nodig is) geparkeerd.

In opdracht van de Vlaamse regering werd de wijziging van het tracé in Hasselt voorbereid. Het consortium-de bouwers werd in de wachtkamer gezet.

Tracé-wijziging onhaalbaar

Het werd gaandeweg helder dat de aanpassing van het tracé in Hasselt vroeg om een diepgaande studie over de hele verkeersstructuur van Hasselt met een grote impact op inhoud en proces en met bezwaren. Het simpelweg doorvoeren van deze aanpassing als onderdeel van het tramproces werd steeds lastiger.

Vervolgens werd de voorschotnota van € 2.947.680,- door de minister niet geaccepteerd.

Het voorbereidingsproces rondom de tracé-aanpassing kwam in een impasse, het tramproces bleef daardoor on hold staan. Het consortium-de bouwers dreigde met schadeclaims.

Trambus in plaats van tram

Maanden later (voor de zomer 2022) werd van Vlaamse zijde aangekondigd dat besloten was dat de tram wordt ingeruild voor een trambus (goedkoper, flexibeler, sneller te realiseren). Dat besluit werd eenzijdig genomen. Van Nederlandse zijde werd bezwaar gemaakt tegen het eenzijdig nemen van een dergelijk besluit, de inhoudelijke argumenten daartoe werden niet onderschreven, betreurd werd dat het tramproject niet doorgaat omdat daarmee duurzame en grensoverschrijdende openbaar vervoer ambities niet gerealiseerd kunnen worden. De vraag werd gesteld aan minister Peeters op welke wijze de aan Nederlandse zijde gemaakte kosten van € 22,6 mio waren meegewogen bij het besluit om te stoppen.

Boekenonderzoek

De minister gaf aan deze vraag vanuit Nederland te begrijpen en kondigde het boekenonderzoek aan naar de hoogte van het bedrag, of het bedrag daadwerkelijk aan de tram is besteed en of er zaken zijn uitgevoerd die ook dienstbaar zijn voor andere doeleinden. Dat boekenonderzoek werd rond de zomer 2022 uitgevoerd door de advocaat van minister Peeters.

Ondanks verzoek werd niets meer vernomen van de resultaten van dit boekenonderzoek.

De druk om het dossier af te sluiten werd van Nederlandse zijde opgevoerd.

Signalen rondom afsluiting tramdossier op minnelijke basis

In maart 2023 werden de Nederlandse partijen benaderd door de advocaat van het Vlaams Gewest met signalen hoe het dossier afgesloten zou kunnen worden. Er werd niet echt een voorstel neergelegd, maar een denkrichting waarin sprake was van een gering bedrag aan compensatie (de term schadeloosstelling werd door de advocaat vermeden) in combinatie met een reservering van eveneens een klein bedrag voor toekomstige grensoverschrijdende projecten met de vereiste van cofinanciering daarvoor vanuit Nederland.

Deze signalen staan ver af van de verwachtingen vanuit Nederland rondom de afsluiting van het tramdossier. Er is schriftelijk vanuit de Nederlandse partijen om bevredigende voorstellen gevraagd én om bestuurlijk overleg. De deadline daarvoor is door de Nederlandse partijen gesteld op 1 juli 2023.

Bestuurlijk overleg d.d. 5 juli 2023

Als antwoord op ons schrijven is het verzoek gekomen vanuit Vlaanderen voor een bestuurlijk overleg. Het bestuurlijk overleg vond plaats en van Vlaamse zijde werd ingebracht dat er geen rechtsgrond is voor een schadeloosstelling. Er bleef wel enige bereidheid om te praten over een kleine compensatie.

Van Nederlandse zijde werd geoordeeld dat er wel een rechtsgrond bestaat en dat de hoogte van de schadeloosstelling geobjectiveerd moet worden.

De minister stelde daarop voor om twee externen een onderzoek te laten doen naar het geschil en oplossingsrichtingen waarmee werd ingestemd.

Na opnieuw aandringen van Nederlandse zijde werd € 3 mio aan Nederland terugbetaald conform contract zijnde de betaling van de eerste tranche schadeloosstelling 2015. Daarmee daalt de kostenpost van € 22,6 mio naar € 19,6 mio.

3. Gewenste situatie

Het geschil

Het is een feit dat er sprake is van een geschil dat gaat over de rechtsgrond voor schadeloosstelling en zo ja de hoogte van het bedrag. Het proces tussen Nederland en Vlaanderen wordt nu heel snel verder gejuridiseerd.

Zoals al aangegeven zegt de Kaderovereenkomst (artikel 12) dat geschillen zoveel mogelijk in der minne worden opgelost en eerst worden voorgelegd aan de Bestuurlijke Werkgroep alvorens een geschil wordt voorgelegd aan de bevoegde rechter i.c. de rechtbank in Maastricht.

“Uitsluitend de rechtbank in Maastricht is bevoegd (in eerste aanleg) te oordelen over geschillen angaande of verband houdende met deze overeenkomst”.

Minnelijke oplossing

Het is de taak van degene die contractbreuk pleegt om met een minnelijk voorstel te komen. Van Nederlandse zijde is telkens aangegeven dat op basis van argumenten over de hoogte van de schadeloosstelling kan worden gesproken. Ons beeld was dat het door minister Peeters gelaste boekenonderzoek daar een grote rol bij zou spelen. Aan het boekenonderzoek is volledige medewerking verleend en ondanks herhaald verzoek is daarover niets meer vernomen.

De Vlaamse advocaat gaf tot slot aan dat het boekenonderzoek voorstellen als een impliciete validering van de Nederlandse aanspraken op schadeloosstelling niet correct is. Het was overigens wel minister Peeters die hiertoe aanleiding gaf door in de Commissie Mobiliteit het boekenonderzoek meermaals als serieus en zorgvuldig te betitelen omdat niet zomaar akkoord kan worden gegaan met de claim vanuit Nederland, aldus de minister.

Het via de minnelijke weg zoeken naar een oplossing zal steeds op de agenda blijven staan.

Verkenners

Op 20 juli 2023 werd het advies van de verkenners ontvangen. Ook op basis van dit advies wordt de stap zoals beschreven in deze nota gezet (en worden eventuele vervolgstappen voorbereid).

Op uitdrukkelijk verzoek van deze verkenners heeft hun advies de status geheim en zo ook onze reactie daarop. U treft deze stukken aan als bijlage V_Bijlage 1 geheim en bijlage V_Bijlage 2 geheim.

Agendering Bestuurlijke Werkgroep

Het geschil wordt geagendeerd voor de Bestuurlijke Werkgroep van 15 september 2023. De agenda voor het Bestuurlijke Overleg treft u aan als B_Bijlage 3.

Alhoewel Vervoermaatschappij De Lijn inmiddels door het Vlaams Gewest (aan Vlaamse zijde intern) op afstand is gezet, krijgt ook deze partij de uitnodiging omdat zij formeel behoren bij de Kaderovereenkomst partijen.

Via Bestuurlijk Overleg wordt opnieuw de gelegenheid om te komen met een bevredigend voorstel van Vlaamse zijde ter afsluiting van het tramdossier. Maar is het tevens de formele stap en in het proces ook vereiste opmaat naar het vervolg.

Vervolgproces

Naar de raad is gecommuniceerd dat we na de Bestuurlijke Werkgroep onze mind opmaken rondom het vervolgproces.

Gang naar de rechter of arbitrage

De Kaderovereenkomst schrijft bij een geschil de gang naar de Nederlandse rechter voor (rechtbank Maastricht). Bij wijze van alternatief kwam arbitrage aan de orde.

Los van het feit dat we met arbitrage afwijken van de Kaderovereenkomst zijn en worden de voor- en nadelen van beide opties verder op een rijtje gezet en dat wordt ter besluitvorming voorgelegd in het kader van het vervolgproces. Zie ter zake ook alvast het rapport van de stadsadvocaat (V_Bijlage 4 geheim).

Vervolgproces in twee stappen

Het vervolgproces ziet toe op twee hoofdvragen: is er sprake van een rechtsgrond voor de schadeloosstelling en zo ja de hoogte van het bedrag.

De rechtsgrond.

Van Vlaamse zijde wordt niet ontkend dat zij zich teruggetrokken hebben uit de Kaderovereenkomst. De stellingname is dat overheden te allen tijde contracten eenzijdig kunnen beëindigen zonder dat dit leidt tot schadeplichtigheid. Van Nederlandse zijde wordt deze stellingname betwist.

Er is destijds weliswaar van Nederlandse zijde, gelet op de houding van Vlaamse zijde, niet gekozen om nakoming van het contract te eisen, maar eerst te beoordelen of de Vlaamse zijde met een aanvaardbaar voorstel zouden komen op grond waarvan de Nederlandse zijde bereid zou zijn minnelijk mee te werken aan de terugtrekking van de Vlaamse zijde uit het Tramproject. De Vlaamse terugtrekking werd door de Nederlandse zijde betreurd. In reactie daarop is aangegeven dat bij contractbreuk en volharding bij de terugtrekking de verplichting ontstaat schade te vergoeden.

Vraag 1 geldt de zogenaamde verklaring(en) voor recht of de Vlaamse zijde gezien een tekortkoming in de nakoming van de Kaderovereenkomst en haar terugtrekking uit het Tramproject naar Nederlands recht de schade geleden aan Nederlandse zijde moet vergoeden. Binnen het Nederlandse recht bestaan verschillende grondslagen voor aansprakelijkheid en/of compensatie. Deze grondslagen en op welke wijze deze voor te leggen aan de rechter zullen in de komende periode in een nader vertrouwelijk advies van onze stadsadvocaat worden toegelicht. Vooruitlopend hierop heeft de stadsadvocaat bevestigd dat het waarschijnlijk is dat de rechter tot het oordeel komt dat de Vlaamse zijde aansprakelijk gehouden kan worden in verband met de terugtrekking uit het Tramproject.

Vraag 2 geldt dan de hoogte van de schadeloosstelling.

Wellicht kan het gerechtelijk antwoord op vraag 1 ertoe bijdragen dat we over het antwoord op vraag 2 het sneller eens worden.

College- en raadsbetrokkenheid bij het proces

Bestuurlijk kwam de vraag om alvast een paragraaf te wijden aan de betrokkenheid van college en raad bij het vervolgproces.

Nu de standpunten zo ver uit elkaar liggen, lijkt het gerechtvaardigd er vooralsnog van uit te gaan dat er geen bevredigend voorstel komt tijdens of rondom het Bestuurlijk Overleg van 15 september 2023. Ook wordt ervan uitgegaan dat de Kaderovereenkomst wordt gevolgd i.c. dat we de gerechtelijke procedure gaan volgen in afwachting van uw besluit over arbitrage.

College

Het college besluit tot het voeren van rechtsgedingen en andere noodzakelijke procesbesluiten die in dat kader genomen moeten worden. Artikel 160 Gemeentewet, lid 1 onder e: het college is bevoegd te besluiten procedures te voeren en de voorbereidingen daartoe te treffen tenzij de raad voor zover het de raad aangaat in voorkomende gevallen anders beslist.

Burgemeester

Volgens artikel 171 gemeentewet draagt de burgemeester zorg voor de uitvoering. De burgemeester is vertegenwoordigingsbevoegd en kan dit opdragen aan een door hem aan te wijzen persoon.

Raad

De raad is steeds tijdig, juist en volledig geïnformeerd over het procesverloop onder andere via de raadsinformatiebrieven waarvan de laatste dateert van 10 juli 2023 (B_Bijlage 5).

Daarin is expliciet aangegeven dat er sprake is van een geschil, dat er geen bevredigend oplossing ligt en dat we daarom het proces zijn ingegaan als bedoeld in de Kaderovereenkomst.

Ook is aangegeven dat we ons beraden over het vervolg aan de hand van de resultaten van de Bestuurlijke Werkgroep. Het beslispoint van voorliggende nota past hierin.

Het college dient de raad op grond van artikel 169 Gemeentewet vooraf inlichtingen te verschaffen over de uitoefening van deze bevoegdheid ex artikel 160 Gemeentewet, lid 1 als de raad daarom verzoekt of indien uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. Ingeval van ingrijpende gevolgen neemt het college geen besluit dan nadat de raad in de gelegenheid is geweest wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen.

De betrokkenheid van de raad is te overwegen als de volgende stap genomen moet worden vanwege ontbreken bevredigend voorstel. Uw college heeft immers richting raad aangegeven dat u zich dan zult beraden over de vervolgstap en bij dat beraad kan de raad een rol spelen.

Sowieso hebben we te maken met een politiek gevoelig dossier, het gaat over € 19,6 mio, een aansprakelijkheidsstelling van een nabuurland, relaties en dergelijke.

Dat zou betekenen dat er na afloop van de Bestuurlijke Werkgroep en vooruitlopend op de volgende stap in het proces de raad in de gelegenheid wordt gesteld wensen en bedenkingen ter kennis van uw college te brengen over deze vervolgstap. Sowieso zal als voor arbitrage wordt besloten deze afwijking van de Kaderovereenkomst een raadsbesluit vragen.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

5. Effect op de openbare ruimte

Niet van toepassing.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

Niet van toepassing.

8. Financiën

Over de financiële paragraaf rondom het tramdossier bent u eerder uitvoerig geïnformeerd. De mogelijke scenario's, de relatie met de Rijkssubsidie, de bijdragen van gemeente en provincie en dergelijk. Het besluit dat nu voorligt heeft geen financiële gevolgen, maar is wel bedoeld om de gevolgen van het eenzijdig door Vlaanderen genomen besluit om te stoppen voor de Nederlandse partijen op een goede en zorgvuldige wijze te mitigeren.

9. Aanbestedingen

De Nederlandse partijen hebben schriftelijk aan Vlaanderen laten weten dat zij geen aansprakelijkheid kunnen en zullen hebben jegens het consortium of derde-partijen die bij de aanbesteding zijn betrokken.

10. Participatie tot heden

De raad is periodiek via de raadsinformatiebrieven op de hoogte gehouden van de actualiteit.

11. Voorstel

1. Instemmen met de agendering van het geschil tussen de Vlaamse regering en de Nederlandse trampartners over de afsluiting van het tramdossier voor de Bestuurlijke Werkgroep van 15 september 2023 als opmaat naar het vervolgproces.
2. Op grond van artikel 87 van de Gemeentewet juncto artikel 5.1, lid 2, sub 2, onder a en b van de Wet open overheid geheimhouding op te leggen op V_Bijlage 1 geheim, V_Bijlage 2 geheim en V_Bijlage 4 geheim.
3. De geheimhouding op te leggen vanaf heden totdat het tramdossier is afgesloten.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Na afloop van en afhankelijk van de resultaten van de Bestuurlijke Werkgroep wordt het vervolgproces ter besluitvorming voorgelegd.